

О србском пореклу Румуна и Молдаваца

у Вести, Србијска 20. августа 2015.

Од леве обале доњег тока Дунава, па до северних карпатских планина данас се простиру две романске нације: Румуни и Молдавци који су покрштени на србском језику.

На основу средњевековних језичких података о Молдавији и Румунији, види се да су нације у овим државама створене од Срба (Словена), државним инжињерингом Римокатоличке и Протестанске цркве, Хабсбуршке Монархије (Аустрије), Немачке, Француске, Лондона...помоћу кога је становништво Румуније и Молдавије сврстано у романску групу народа.

Стварање „румунске“ и „молдавске“ нације условљено је променом (србског) језика у створену мешавину с латинским која је наметнута, уз прикривање античких и средњевековних докумената у којима пише, да су њени становници **словенски Дачани или дачки „Словени“.**

Антички и средњевековни извори, недвосмислено упућују на закључак, да су преци данашњих Румуна и Молдаваца били Срби („Словени“). То каже и Реља Новаковића у књизи „Карпатски и ликијски Срби“ а пре њега „Баварски географ“ и Павле Шафарик, како су Срби били многољудан и моћан народ од којег су постали сви данашњи „Словени“! Исто тврде Ф. Конт и К. Јиричек, да је данашња територија Румуније „матична земља“ Срба. Такође, летописац Јован Зонара, који је у својој „Хроници“ описао **римско освајање Дакије (данашње Румуније и Молдавије), за коју каже да је насељена Србима, јер је цар Трајан завојштио на србске Дачане.**(1) Цариградски хроничар Маркелин назива Карпате Србским планинама, а Дион Касије у Римској историји бележи, да је Ликиније био Србин који је затражио помоћ од карпатских Срба! Почетком четвртог столетја (308-324г.), спомињу се Срби у Карпатима и на доњем току Дунава, на територији данашње Румуније и Молдавије, у време царског сукоба Ликинија и Константина Великог. У Мајеровом лексикону из 1905 године (Mayers Konversations Lexikon) за Ликинија се каже, да је био *Дачанин из нижег сталежа.*(2)

О народу на данашњем подручју Румуније у време Византије, детаљно је писао и србски историчар В. Ћоровић који прећуткује Србе у Румунији. **Име Румунија настало је по Аромунима античком називу за Цинцаре, што је искварен назив за Ариме, медске (сарбатске) староседеоце Хелма.** За Молдавију, кажу, да јој име потиче од речи „молдован“, назив за за пса (Ж. Урошевић). Географска имена, на сваком подручју, потичу из језика староседелаца, а антички картографи бележе географска имена на србском, од којих су се нека задржала: Баба, Пиран, Рисан, Берана, Бихаћ, Бар, Дебар, Лим, Бари, Бојан, Колар, Котур...

Р. Новаковић наводи топониме и хидрониме у Румунији, који су и данас чисто србски: Браниште, Бока, Брашов, Голиа, Дева, Добра, Доброта, Жилава Икона, Изворул (Рече), Кула, Ливадеа, Липовану, Марица, Мура, Окна, Поповић, Падина, Погана, Радован, Раковица, Рудо, Северин, Сербанешти, Слатина, Снагов, Срби, Трговиште, Уб... (Карпатски и ликијски Срби).

О србском пореклу Румуна, писао је Сава Текелија, један од најобразованијих људи у Аустријском Царству на размеђу 18. и 19. столетја. О томе је објавио чланак и књигу Доказ да Власи нису римљанског порекла (3) 1823. године. Друго допуњено издање штампано је 1827. године на немачком и румунском језику. Према преводу књижевника Стевана Бугарског из Темишвара, наслов књиге је:

Доказивање да Власи нису римског порекла и оно не произилази из њиховог талијанско-словенског језика. Са више доказа обogaћено и на влашки језик преведено од Саве Текелије.

Против Текелијиног закључка да су Дачани србског порекла, писали су румунски књижевници Дамаскин Божинка и Ефтимије Мургу, а од српских Ј. Скерлић, А. Форишковић и историчар Јован Радонић(4), љути на Текелију што је за Дачане рекао да су Срби, и што је предвидео да је хрватски Илирски покрет у Аустрији антисрбски.

Римска и „византијска“ државна документа такође обилују подацима о Дачанима. Овидије их не зове тим именом, него Гети, Сарбати, Понти и Рашани („Трачани“), за које ми данас знамо да се односе на Србе („Словене“). Баварски Географ такође их зове „Словени“: Готи (=Гети), Сораби, Скити, па потврђује, да је разумљиво што Овидије није разумео србски језик „Гота“ и Скита.(5) Ево, шта каже Овидије у писму пријатељу, о језику на румунској обали Црног мора: Ја, римски песник – опростите музе! Врло често сам присиљен да говорим сарбатски... Око себе чујем да се говори готово само скитски и рашански и чини ми се да могу да пишем на гетски начин.(6) Из овог писма се види, да у првом столећу нове ере, језик на територији данашње Румуније не припада групи латинских језика!

Пишући о србској средњовековној књижевности, проф. Вера Милосављевић каже, да је у Југославији плански рађено на њеном сужавању.

Тадашње србске књиге су називане: „србуље“ јер су писане на србском језику. Србуље су прогањане, а сачувана дела су вештачки дељена у две групе, да би се приказао мањи фонд србске средњовековне књижевности, јер књиге штампане на србском језику у градовима Румуније и Молдавије нису ушле у србску књижевност. Оваквим поступком, није само осиромашена србска књижевност, него је скривена и чињеница, **да је становништво Румуније и Молдавије имало средњовековну књижевност на србском језику.**

Коментаришући *Каталог* (о србуљама од 15. до 17. столетја) Библиотеке Матице српске, В. Милосављевић каже: *Ниједна књига из штампарија у Трговишту, Дугом Пољу, Брашову и Сас Себешу, у данашњој Румунији, није понела ознаку 'Ср'. Као српске књиге, нису означена ни она издања црквених књига за припаднике западне цркве, које су писане српским језиком и ћирилицом, а штампане су у Трнави (Словачка), у Риму и Венецији.* На тај начин, књиге на србском језику писане у Румунији, оваквом небригом савремених српских интелектуалаца су изгубљене, јер нико неће тражити србска дела под ознаком „Ћр“ (ћирлична), а поготово не она под ознаком „Рм“ (румунска). Тако су Србуље, књиге на србском језику, писане на територији Румуније, несрбски означаване– „Рм“.

Од половине 17. столетја су штампане књиге и на румунском језику, такође, ћирилицом“. В. Милосављевић нас извештава, да се **на румунском кнежевском двору говорило србски у 17. столећу**, а да је Стојан Новаковић (19. столетје) препознао србску књижевност у Румунији. Она то наводи у критици Матичиног „Каталога“: *Овде лежи и највећа загонетка овог Каталога. Да ли су и које су међу овим књигама – које нису означене ни као српске, ни као књиге на руском језику – србуље? За једну од њих, још Стојан Новаковић, а после и други аутори, установили су – да је права србуља. То је Триод цветни или Пентикостар – штампан у Трговишту (Румунија) 1648-1649. године, свакако једна од последњих, ако не и последње издање, права лабудова песма србуљске црквене књиге. По милости влашке кнегиње Јелене, штампан га је Јован Светогорац, родом из Каменграда у Босни, пострижник манастира Гомионица... И ова књига је, у ранијој сигнатури у Библиотеци Матице српске у Новом Саду, била означена с 'Рм'.*(7)

Неопростиво је што су српски интелектуалци и академици, истрајавали на томе, да ова србска дела припишу књижевности на румунском језику!? У тако нешто, тешко је поверовати, али нам проф. Вера Милосављевић отклања сваку сумњу: Црквене „словенске“ књиге из старих штампарија с тла данашње Румуније, обично се у литератури зову влашке, али Хрват Јосип Бадалић за румунску књижевност до краја 16. столећа каже да је писана на србском језику.

Старе румунске цркве и данас су с фрескама и иконама на србском језику.

Почеци коришћења новог румунског језика у литератури нису забележени пре 16. столетја, пише у енциклопедијској одредници о румунском језику, а становништво никад није научило наметнути латински језик, али је у свој (србски) језик уносило латинске речи. Те су се туђице, временом, умножавале. Касније су румунски филолози давали предност туђицама из латинског и уносили нове из романских језика. Тако је скован румунски језик (и молдавски).

Румунски језик није постојао пре 16. столетја, а најстарији документ румунског језика је једно писмо бојара Неакшула из 1521. године.

У 16. столетју, појављују се, у оквиру реформацијских настојања, преводи црквених текстова са србског (“словенског“) на румунски језик. Прва румунска штампана књига је из 1544, али није сачувана. Између 1559. и 1581, појављују се у Брашови протестанска издања црквених књига. Са становништа дакорумунског дијалекта за књижевни језик, било је значајно издање Библије из 1688. године.

Румуни су до 19. столетја употрељавали ћирилицу са знацима ‘Ц’ и ‘Џ’, а молдавска варијанта румунског језика и данас користи ћирилицу“.(8)

Да би разумели “загонетку” зашто је романизовано становништво Дакије до 16. столетја говорило и писало на србском језику, морамо знати и правити разлику између “вулгарнолатинског” на Хелму, који је келтске провиененције као облик романског језика познатији под именом “влашки”, од римског облика романског језика који је веома млад и није старији од 12. столетја! Власи Царани за себе кажу да су најстарији Срби (иако су то Шопи), а цинцарски влашки је језик Аромуна (Влаха) који се у науци назива “старогрчки”. Романски елеменат келтске провиененције је веома стар на Хелму, а пренели су га досељени романизовани Срби са Истока, временски у Другом походу Срба на Исток (приближно 14. столетје ст. ере). То је прави одговор на питање романизације Дакије у апостолско време на србском језику, чије је становништво користило србски језик све до 16. столетја.

Осим србског и јелинског који је србизирани хуритски, сви европски језици су веома млади настали од латинског као lingua franca.

Зато је Сава Текелија правилно приметио, да је **румунски језик склоп србских и латинских речи. Јер су становници некадашње Дакије а данашње Румуније, примили хришћанство на србском језику који је био језик администрације у Средњем веку.** Савремени румунски језик је прве своје трагове оставио тек у 16. столетју, али и данас садржи велики проценат србских речи.

Осим тога, Арадска, Буковинска, Ердељска и Вршачка или Карансебешка епархија била у саставу србске Карловачке митрополије до 1864. године, када су приликом раздвајања црква укључене у састав румунске Сибињске митрополије(9), док је Темишварска епархија остала у саставу Карловачке митрополије све до 1919. године.

Историчар Љубивоје Церовић је писао о Молдавији и њеном становништву, а он Србе налази у Молдавији само као досељенике из Србије из 15. столетја. Међутим, његова студија обилује подацима који упућује на закључак да је Молдавија, ипак, била србска (словенска) земља. Између осталог на то упућује и одлука молдавског војводе Васила Лупуа (1634-1653) о оснивању Славјано-грчке академије у Сучави.

Занимљива је и повеља војводе Јеремије Мовила 1603. године, у којој се Срби спомињу као становници Молдавије. Очигледно, реч је о оном делу становништва које није прихватило романизацију која је тада била у замаху.

Мада у времену од 15. до 17. столетја, нико није пребројавао насеља са србским становништвом, она су доста честа у другим текстовима. Тако, спомиње се насеље „Срби“ 1423. године, а 1489. забележено је србско насеље Селиште на реци Пруту. А 1603. године, ово су србска насеља: Валени, Србени, Срби, Балашети, Србешти, Градина, Срби код Ковурлуја, више села с именом Срби – у региону Сучаве и село Срби у дистрикту Текучи. У области Бакау, налазила су се два насеља с именом Срби. Поред њих је било и село Србилор.

Мора да наведемо, мада изгледа невероватно, историчар Церовић је нашао и неколико села са именом Срби у дистриктима Дорохој и Неамц. Церовић пише, да је насеље Хабашешти у близини града Јаши, у 17. и 18. столетју било насељено Србима.

Церовић наводи записе старих путописаца чији садржаји недвосмислено **упућују на србско становништво Молдавије у 16. и 17. столетју, – кад је, према подацима о румунском језику започела романизација Срба (Словена) у Румунији и Молдавији.** Податке о Србима у 16. и 17. столетју дају и страни путописци. Рајхердорф, Немац из Саксоније описујући Молдавију 1541. године, наводи да у овом војводству живе и Срби. Пољак Стријевски пише 1575. године, да Срби живе у Бесарабији, источној провинцији Молдавије. Путописац Креквиц из Трансилваније, наводи да Срби у Молдавији живе ‘од старине’ (1685 г.).(10)

Милош Милојевић је у 19. столетју записао о Дачанима у данашњој Румунији и Молдавији:

У раније поменутом простору Дакије, по разним писцима, живела су независно разна српска племена, која су по смрти Александра Великог присајединила овом простору и све дунавске србске земље – чак до Македоније... данашњи Румуни, који броје на шест милиона и нешто више душа, постадоше од чистих Срба и оно мало римских и сарбатских колониста, као и доцнијих разноплемених насртача; али им се језик највише исквари напливом немачких, фино-хунских, турско-бугарских, турско-аварских, фино-маџарских, хазарских, печењешких и осталих туђина и туђинских племена, који се сви, после Римљана туда ширише.(11)

Историчари се нису бавили значењем имена “Власи” које није етничко, па данас групе становника у Србији под тим именом сматрају националном мањином! Власи су друго име за Србе или назив за сточаре у средњевековној Србији, али, нису објаснили једну веома једноставну чињеницу, да Срби сточари славе бога Волоса (Влахоса) као оличење Влашића које отвара лето, па га СПЦ слави као св. Влаха (16.2).

Европски народи су Србе звали Власима, као што су их звали Илирима или Рашанима, а код Чеха и Пољака то је назив за хришћане (у значењу странаца, па и данас Италијане зову Власима!). Тако је Аустрија живот и организацију Срба у Војној Крајини, 1630. године регулисала Влашким уставом, лат. Statuta Valahorum.

Да су Аустријанци Влахе сматрали за Србе, посебно ако су се још служили србским језиком, сведочи саветник аустријске царице Марије Терезије (18. столетје) Јохан Христиф барон Бартенштајн.(12) Он пишући о Србима у данашњој Трансилванији, (мађ. Ердељ) у Румунији, извештава да су **овде средином 18. столетја живели искључиво Срби само Срби без Мађара и Румуна**. Он их назива Власима и каже да они говоре србским језиком. Он те Србе зове Власима и каже да су већина православни, а да је део поунијаћених признао папу за поглавара. Нажалост, данас се потомци тих становника у Трансилванији убрајају у Мађаре, говоре мађарски и сви су католици. Њих је два милиона и имају политички захтев за аутономијом у Румунији.

Срби Трансилваније (Ердеља) нису асимиловани у Румуне него у Мађаре. Преломни моменат је била одлука о енормном повећању пореза у 18. столетју, па је једини спас за Србе био католичење и мађаризација, јер да су ердељски Срби порумуњени, Ватикан и Аустрија би имали уместо њих опет православно становништво, а оно би свакако била сметња римокатоличком ширењу ка Украјини, Белорусији, Јерменији, Грузији и Русији.

приредио Слободан Филиповић из књиге Слободана Јарчевића,
“Бивши Срби Румуније и Молдавије”

- (1) Илија Петровић: „Ка пореклу Дрекалову – по књигама староставним“, Нови Сад, 2009.
- (2) Реља Новаковић *Србин римски цар*, Београд, 1999.
- (3) Вук Ст. Караџић: *Етнографски списи*, “Просвета“, Београд, 1972.
- (4) Вера Милосављевић: *Сава Текелија и српска мисао* – прва књига, Београд, 1998.
- (5) Реља Новаковић: *Карпатски и Ликијски Срби*, ИПА “Мирослав“, Београд, 1997.
- (6) Овидије: *Тужаљке*, V, 12, 55,56, 58
- (7) Исто.
- (8) *Енциклопедија Лексикографског завода*, Загреб, 1956.
- (9) Љубивоје Церовић: „Срби у Румунији од раног Средњег века до данашњег времена“, Београд, Министарство Републике Србије за везе са Србима изван Србије“, 1997.
- (10) Љ. Церовић: „Срби у Молдавији“, Београд, Министарство Реп. Србије за Србе ван Србије, 1998.
- (11) Милош Милојевић: „Одломци историје Срба и српских (југословенских) земаља у Турској и Аустрији“, Београд, Државна штампарија, 1872, ново издање: „ЕТХОС“, Београд, 2004.
- (12) Ј. Христиф барон Бартенштајн: *Кратак извештај о стању расејаног многобројног Илирског народа по Царским и Краљевским наследничким земљама*, Штампарија Јерменског манастира Беч, 1866.